

Список літератури:

- 1 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. № 318//Спеціальний додаток до тижневика “Дебет-Кредит”.-2000.-С.79.
- 2 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000р. №20.
- 3 Васильков А.И., Миневский А.И. Учет и анализ распределения косвенных затрат в промышленности. – М.: Финансы и статистика, 1985. – 176 с.
- 4 Чумаченко Н.Г. Роль бухгалтерского учета в управлении себестоимостью продукции//Бухгалтерский учет, 1982. - №5. - С.3-9.

Освещено проблемы учета затрат, которые не совпадают по времени с получением дохода, представлены предложения по выбору и обоснованию методики списания и распределения непроизводственных затрат.

The problems of account of expenses which do not synchronize with the receipt of profit are lighted up, suggestions are presented on the choice and ground of method of writing and distributing of unproductive expenses.

УДК 631.15/16

В.І. Олійник, аспірант

Національний аграрний університет

Методичні прийоми аналізу витрат в птахівничому підкомплексі.

В статті розкриті питання аналізу витрат на виробництво продукції птахівництва, наукове обґрунтування економічної ефективності виробництва та пошук резервів зниження (витрат) собівартості продукції птахівництва.

собівартість продукції, аналіз витрати, затрати, аналіз собівартості.

Птахівництво сьогодні – найбільш динамічна галузь світового агропромислового комплексу, яка є одним із головних виробників у світі відносно дешевих і біологічно повноцінних продуктів харчування людини. На сучасному етапі світового розвитку птахівництво відіграє досить суттєву роль в продовольчому бізнесі, як найбільш технологічна і наукоємна структура, яка забезпечує високий рівень окупності капіталовкладень.

Перебудова господарського механізму, перехід до ринкових відносин роблять особливо актуальною проблему раціонального використання всіх видів ресурсів, докорінного поліпшення управління витратами для забезпечення стійкої конкурентоспроможності продукції. В контексті сучасних проблем розвитку птахівництва в Україні для глибокого вивчення методологічного і методичного підґрунтя розробки в названій проблеми були проаналізовані наукові публікації, присвячені розвитку птахівництва в Україні, зокрема, праці А.Архипова, Ю.Байдевятова, С.Боголюбського, П.Болотнова, В.Луцьянова, Д.Вермеля, В.Власова, В.Волошина, Б.Данилишина, В.Ярмолицького, О.Костенка, В.Глазуна, Г.Дулевської,

С.Єрохіна, М.Зубця, І.Лукінова, В.Пабата, С.Паєнка, І.Попова, В.Трегобчука, І.Хасанова, О.Царенка, А.Байдевятова та інших.

В процесі досліджень були проаналізовані складні і суперечливі процеси розвитку аграрного сектора економіки, його галузей, у тому числі птахівництва, в ринковій економіці, які висвітлені в роботах П.Борщевського, Л.Дейнеко, П.Бойченко, Т.Сахацької, І.Бистрякова, А.Вальдмана, П.Сурая, І.Іонова, М.Сахацького, А.Вербовикова, С.Дорогунцова, А.Гальчинського, В.Гейця, А.Кінаха, В.Гончарова, В.Ларіонова, Т.Гуренко, П.Саблука, Н.Мазуренко, Б.Панасюка, А.Приходько, І.Юхновського та інших. Теорія і практика сучасних світових тенденцій розвитку птахівництва широко висвітлюється зарубіжними вченими, зокрема Bater B., Best P., Bradnock P., Denbow M., Feng Si Qing, Fisinin V., McKay J.C., Moran E.T., Mulder N.D., Nixey C., Sengor E. та інші.

Разом з тим в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених не знайшли достатньо обґрунтованого і всебічного аналізу проблема пошуку можливостей розвитку птахівництва у постсоціалістичних країнах на нових теоретико-методологічних і організаційних основах, властивих ринковій економіці, яка складається завдяки трансформаційним перетворенням. Відсутні і розробки щодо можливих перспектив розвитку птахівництва в Україні та економічного механізму його функціонування, а також підвищення його ефективності. Малодослідженими залишалася теорія і практика нагромадженого великого досвіду розвитку світового птахівництва, використання інвестицій і новітніх технологій, організаційних основ, економічного механізму розвитку галузі.

В умовах ринкових відносин забезпечення тісного взаємозв'язку між затратами на виробництво і результатами господарювання в значній мірі залежить від організації та дії економічного аналізу, в значній мірі – оперативного. В зв'язку з цим аналіз витрат на виробництво має велике значення. Адже в процесі аналізу потрібно вивчити динаміку та структуру витрат, а також узагаїти резерви зниження затрат і збільшення ефективності виробництва продукції птахівництва. Починаючи будь-яку справу необхідно пам'ятати „золоте правило” економіки : доходи повинні завжди перевищувати всі загальні витрати. Тому необхідно проводити аналіз витрат на виробництво продукції. Задачами аналізу є оцінка динаміки найважливіших показників, визначення факторів, які впливають на динаміку показників, виявлення резервів зниження затрат продукції.

Під методом економічного аналізу розуміють науково-обґрунтовану систему теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу прийняти обґрунтовані управлінські рішення і базуються на діалектичному методі пізнання. Особливості діалектичного методу полягають у тому, що всі явища, котрі досліджуються, розглядаються в їх взаємозв'язку та русі, зміні та розвитку.

Аналіз собівартості продукції – це:

- об'єктивна оцінка використання плану собівартості продукції в цілому по підприємству і окремих видах продукції;
- вивчення причин відхилення фактичних витрат від планових у розрізі статей, а також за окремими їх групами продукції;
- пошук резервів зниження собівартості продукції, розробка відповідних заходів щодо їх використання;
- забезпечення центрів відповідальності необхідного аналітичного управління формуванням собівартості продукції;

- розробка оптимальної величини планових витрат, планових та нормативних калькуляцій на окремі вироби та види продукції.

Під час аналізу використовують дані звіту про собівартість продукції, звіту про фінансово-майновий стан підприємства, звіту з праці. Залучаються також планові і звітні калькуляції по окремих видах продукції та відповідні дані обліку, матеріали ревізій і спеціальних обстежень.

Управління собівартістю продукції є комплексним процесом, провідне місце в якому посідають облік і аналіз витрат на виробництво. Попри численні публікації з питань аналізу собівартості продукції, де сформовані різноманітні методики, відчувається гостра потреба у побудові нової моделі аналітичних досліджень, яка б відповідала сучасним завданням управління собівартості продукції.

Мета аналізу собівартості продукції полягає в інформаційному забезпеченні та всебічній оцінці досягнутих результатів оптимізації на основі принципів системного, комплексного і кібернетичного підходів.

В основі системного підходу лежить дослідження об'єктів як системи, розкриття їхньої цінності, виявлення багатьох зв'язків, зведення їх в єдину теоретичну систему.

Системний підхід до аналізу собівартості передбачає:

- виявлення місця і ролі показника собівартості в оцінці досягнутої ефективності виробництва;

- розробку принципової схеми аналізу на основі класифікації факторів і резервів зниження собівартості продукції;

- визначення методів вимірювання факторів і резервів зниження собівартості продукції;

- встановлення основних напрямів в мобілізації виявлення резервів раціонального використання виробничих ресурсів у собівартості продукції.

Комплексний підхід означає вивчення об'єктів як системи з точки зору формування інформації з метою прийняття управлінських рішень. Комплексний підхід збігається з системним підходом лише стосовно окремих аспектів, окремих показників. Їхня динаміка і прогноз на перспективу не збігаються, коли йдеться про аналізований об'єкт загалом. Тоді комплексний підхід виступає як принцип системного підходу. Він означає узгодження й одночасне дослідження у взаємозв'язку різних аспектів господарської діяльності на основі вивчення системи показників з метою отримання кінцевих результатів, визначення і вимірювання факторів, що їх зумовлюють, виявлення резервів підвищення ефективності виробництва, отримання інформації для обґрунтування управлінських рішень.

Комплексність економічного аналізу виявляється в трьох напрямках: по-перше, в процесі аналізу враховуються не лише економічні, а й технологічні та інші фактори; по-друге, в більш тісному зв'язку його цілей і завдань з цілями управління; по-третє, в його багаторівневому аспекті.

Кібернетичний підхід передбачає розгляд об'єктів як систем, що складається з елементарних перетворювачів інформації. При кібернетичному підході аналіз підпорядкований цілям синтезу економічної системи і її вдосконаленню, економіко-математичні методи аналізу збігаються із системним дослідженням економіки та управління об'єктом.

Враховуючи управлінський аспект аналізу собівартості продукції, виділяються його аналітичні оцінки, пов'язані з пошуком резервів витрат та можливостей їх мобілізації. Для цього визначають послідовність аналізу. На першому етапі визначається загальний рівень виконання кошторису (стандартних) витрат в розрізі

економічних елементів, на другому – оцінка відхилень від стандартних прямих витрат; на третьому – аналіз виконання бюджету (кошторису) накладних витрат, на четвертому – аналіз собівартості (калькуляції) окремих виробів, на п'ятому етапі необхідно дати оцінку впливу зміни собівартості продукції на кінцеві виробничо-фінансові результати діяльності підприємства.

Для аналізу резервів зниження собівартості продукції витрати класифікують на прямі та непрямі загальновиробничі витрати; на постійні і змінні.

Для успішного розв'язання поставлених перед собою задач по підвищенню економічної ефективності сільськогосподарського виробництва кожне підприємство повинно дотримуватися режиму економії витрат праці і засобів, виявляти невикористані резерви. Велике значення при цьому має аналіз собівартості продукції, який допомагає виявити вплив різних факторів на зміну рівня собівартості.

Ламінування – метод, який застосовують для аналізу групових показників, зміна яких є результатом впливу різних факторів. Його суть полягає в постійній і послідовній зміні частих базисних (планових) показників фактичними. Шляхом підстановки ізолюються одні фактори від дії інших і виявляється розмір відхилень, викликані впливом того чи іншого фактора. Загальне відхилення дорівнює сумі відхилень по всіх факторах.

Ряди динаміки показують зміну явищ з часом. Шляхом співставлення абсолютних рівнів одержують показники ряду динаміки: абсолютний приріст, коефіцієнт росту, процент приросту.

Абсолютний приріст одержують як різницю між кожним послідовним і попереднім значенням. Коефіцієнт росту визначають діленням послідовного значення на попереднє. Відношення послідовного рівня в процентах до попереднього рівня виражає процент росту (темп росту), а відношення абсолютного приросту в процентах до попереднього значення – процент приросту (темп приросту). При аналізі собівартості використовують також індексний, кореляційний і інші методи.

Розглянемо це на одному з прикладів.

Важливим показником при вирощуванні курчат-бройлерів, який характеризує їх ріст і розвиток є жива маса (табл.1)

Таблиця 1 - Жива маса курчат-бройлерів кросу КОББ-500,г

Вік, тижнів	партія					M±m
	1	2	3	4	5	
1	173,5	178,3	179,9	176,1	177,1	176,9 ± 1,07
2	420,1	465,1	448,1	450,4	453,0	447,5± 7,1
3	885,1	895,1	879,2	885,0	884,0	885,7 ± 2,5
4	1410,3	1365,2	1378,3	1362,0	1352,4	1373,7± 10,04
5	1780,0	2050,3	2010,2	2103,5	2028,0	2028,9 ± 21,8
6	2495	2580,1	2503,4	2544,8	2500,0	2520,8 ±18,27

Аналізуючи живу масу курчат-бройлерів слід відмітити, що протягом усього періоду вирощування жива маса курчат збільшується. Найбільша інтенсивність росту спостерігається у віці 4-5 тижнів, за цей період вирощування курчата набирали майже 1/3 частину від загальної живої маси.

Крім живої маси птахів для характеристики росту розраховують абсолютний та відносний прирости.

Під абсолютним приростом розуміють збільшення живої ваги за певний проміжок часу (добу, декаду, місяць), виражений у грамах (табл. 2).

Аналіз даних табл. 2 свідчить про те, що абсолютні прирости в різні періоди вирощування різні, так з віком абсолютні прирости збільшуються. Насамперед це пов'язано з середньодобовими приростами. Найбільші абсолютні прирости спостерігаються у віці 5 тижнів і становлять 573,4 та 655,2г. А отже в цей період найвища оплата корму. А вже за наступні 7 діб абсолютні прирости знизились майже в 2 рази, і це в свою чергу призвело до різкого зниження оплати корму.

Найбільші абсолютні прирости у курчат різних партій були у 5-ій партії бройлерів, і становили 751,1г, що на 26,7; 22,2; 15,9; 11,8% у 1-й, 2-й, 3-й та 4-й партіях. Різниця у абсолютних приростах статистично вірогідна $P>0,99$.

Таблиця 2 - Абсолютний приріст курчат-бройлерів,г

Вік, тижнів	партія					M±m
	1	2	3	4	5	
1	136,5	141,7	139,0	142,7	139,7	132,9 ± 1,08
2	246,6	287,4	274,3	268,4	275,9	270,5 ± 6,7
3	465,0	429,4	434,6	430,9	431,0	438,2 ± 6,7
4	525,2	469,9	477,3	499,1	468,4	487,9 ± 10,8
5	590,2	614,8	647,9	672,0	751,1	655,2 ± 27,7
6	479,2	529,8	493,2	529,8	441,3	491,9 ± 15,3

Інтенсивність росту курчат-бройлерів характеризує такий показник, як середньодобовий приріст живої маси, чим більші середньодобові прирости за період вирощування, тим швидше птиця досягає потрібної живої маси (табл. 3).

Таблиця 3 - Середньодобовий приріст курчат-бройлерів, г

Вік, тижнів	партія					M±m
	1	2	3	4	5	
1	19,5	20,2	20,3	19,8	19,9	19,9 ± 0,14
2	35,2	41,2	38,3	39,2	39,4	38,6± 0,95
3	66,4	61,3	61,5	62,1	61,6	62,6± 0,96
4	75,0	67,1	71,3	68,2	66,9	69,7± 1,54
5	84,3	87,8	96,0	92,5	107,3	93,6 ± 3,96
6	68,3	73,6	75,7	70,4	63,0	70,2 ± 2,2

Аналізуючи дані таблиці 3 можна зробити висновок, що середньодобовий приріст живої маси збільшуються з віком. Найбільший приріст живої маси у курчат спостерігався у 5-ти тижневому віці і становить 93,6г, що на 77% більше від середньодобового приросту у перші дні життя. Але у 6-тижневому віці курчат середньодобовий приріст знижується і становить 70,2г, що на 25% нижче від середньодобового приросту, які були в 5-тижневому віці.

Середньодобові прирости тісно пов'язані з типом годівлі та режимом годівлі.

Ступінь інтенсивності процесів росту в організмі відображає також відносний приріст. Він показує, що інтенсивність росту закономірно змінюється з віком, тобто має максимум на ранніх стадіях росту, а потім поступово зменшується. Найбільш швидкий ріст співпадає з першим місяцем життя птиці.

Відносний приріст є важливим показником з господарської точки зору, так як курчата, що інтенсивно ростуть, споживають менше кормів на одиницю приросту, ніж з повільним приростом (таблиця 4).

Таблиця 4 - Відносний приріст живої маси курчат-бройлерів, %

Вік, тижнів	партія					M±m
	1	2	3	4	5	
1	129,7	131,9	131,5	130,4	130,3	130,76 ± 0,43
2	83,1	89,2	85,4	101,4	87,6	89,34 ± 0,85
3	71,2	63,1	64,9	41,0	64,5	60,94 ± 0,35
4	45,7	41,5	44,0	42,0	38,5	42,44± 0,30
5	34,6	36,7	39,2	38,4	43,4	38,46 ± 0,15
6	21,4	23,0	22,8	21,8	18,9	21,58± 0,20

Аналіз даних табл. 4 свідчить про те, що відносний приріст курчат знизився, але загалом більші відносні прирости на початку вирощування і становили 130,76%. В подальшому (2- 6 тижнів) відносні прирости знижуються.

Отже, в умовах ринкових відносин забезпечення тісного взаємозв'язку між затратами на виробництво і результатами господарювання в значній мірі залежить від організації та дії економічного аналізу, в значній мірі – оперативного.

У цілому наукові дослідження діяльності підприємств птахівничої галузі дають підстави стверджувати, що нині тут спостерігаються глибокі структурні зміни – виробництво поступово виходить із кризового стану; відроджуються підприємства, що виробляють продукцію птахівництва на індустріальній основі; поступово відновлюється робота селекційно-племінних підприємств відповідно до зростання попиту на їхню продукцію; відбуваються суттєві структурні зміни безпосередньо у виробничій сфері конкретних підприємств, компаній і об'єднань; підвищується ефективність галузі, розпочато пошук шляхів виходу на зовнішній ринок та зміцнення позицій на вітчизняному ринку.

Список літератури

- 1 Бородай В.П., Сігал Є.В. Виробництво бройєри сьоодні.-Тваринництво України, 1998, №12, с.10-11
- 2 Мельник Б.А. Розвиток інтеграційних процесів у промисловому птахівництві.//Економіка АПК, №2, с.59
- 3 Михайлов С.І. Основні напрямки розвитку птахівництва в Україні.//Економіка АПК, -1999, №5, с.63.
- 4 Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.К. Урожай.1995 – с.328
- 5 Царенко О.М. Економічний аналіз підприємств в агропромисловому комплексі.1998р.,- с.256
- 6 Ярошенко Ф.О. Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку// Автореферат, К.2004, с.27

В статье раскрыты вопросы анализа расходов на производство продукции птицеводства, научное обоснование экономической эффективности производства и поиск резервов снижения (расходов) себестоимости продукции птицеводства.

In the articles exposed of question of analysis of charges on the production of goods of the poultry farming, scientific ground of efficiency of production and search of backlogs of decline (charges) of unit of the poultry farming cost.